

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 178/08-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. júna 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť K. M. a S. M., obaja bytom C., zastúpených advokátom Mgr. M. M., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 5 Co 296/2006 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 296/2006 **p o r u š i l** základné právo K. M. a S. M. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 Co 296/2006-283 z 26. júna 2007 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** na ďalšie konanie.

3. K. M. a S. M. **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume 15 677,60 Sk (slovom pätnásťtisícšesťstosedemdesiatsedem slovenských korún a šesťdesiat halierov), ktorú je Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** vyplatiť na účet ich právneho zástupcu Mgr. M. M. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti K. M. a S. M. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 178/08-17 z 18. apríla 2008 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť K. M. a S. M., obaja bytom C. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v konaní vedenom Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 5 Co 296/2006. Ústavný súd zároveň dočasným opatrením odložil vykonateľnosť rozsudku krajského súdu č. k. 5 Co 296/2006-283 z 26. júna 2007 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) č. k. 9 C 114/2000-260 z 19. apríla 2006 do dňa právoplatnosti rozhodnutia o ústavnej sťažnosti.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovatelia podaním z 20. mája 2008 a zároveň aj krajský súd vo vyjadrení zo 14. mája 2008 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia boli v relevantnom čase podielovými spoluvlastníkmi bytového domu na H. 9 v B., ako aj príslušných pozemkov. Sťažovatelia ako prenajímatelia 5. februára 1996 uzatvorili zmluvu o nájme nebytových priestorov, ktorou prenajali firme V., s. r. o., byt na prvom poschodí bytového domu na dobu od 1. marca 1996 do 28. februára 2001 za mesačné nájomné 81 500 Sk. Žalobca M. S. (ďalej len „žalobca“) podal 4. júla 2000 proti sťažovateľom ako žalovaným žalobu o zaplatenie časti nájomného získaného sťažovateľmi z prenájmu bytu na prvom poschodí bytového domu na H. 9 v B. Žaloba bola založená na tvrdení žalobcu, že je podielovým spoluvlastníkom bytu v 1/12-ine. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 9 C 114/2000 z 24. apríla 2002 bola žaloba

ako nedôvodná zamietnutá. Na základe odvolania žalobcu uznesením krajského súdu sp. zn. 15 Co 41/02 z 11. marca 2003 bol rozsudok okresného súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Toto uznesenie krajský súd v podstatnom ohľade odôvodnil bližšie nešpecifikovanou súdnou praxou, ako aj ustanoveniami § 442 a § 443 rakúskeho Obecného zákonníka občianskeho č. 946/1811 (ďalej len „Obecný zákonník občiansky“). Na tomto základe vyslovil právny názor, podľa ktorého medzi spoluvlastníkmi bytového domu došlo dohodou v roku 1927 k vecnoprávnemu obmedzeniu vlastníckeho práva spočívajúceho v obmedzení práva užívania bytov v dome spoluvlastníkmi, resp. k rozdeleniu jednotlivých bytov do užívania tomu-ktorému spoluvlastníkovi pri zachovaní spoločného užívania spoločných častí a zariadení domu všetkými spoluvlastníkmi. Vyslovil ďalej aj názor, že pri rozhodovaní o hospodárení s týmto bytom (o jeho užívaní) majú žalobca a sťažovatelia postavenie podielových spoluvlastníkov samotného bytu, a nie postavenie spoluvlastníkov celého bytového domu, ako by to vyplývalo z platných zápisov vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností. Krajský súd nijako neodôvodnil, na základe čoho je na posúdenie právnych vzťahov aplikovateľný Obecný zákonník občiansky, a kde je v citovaných jeho ustanoveniach upravený krajským súdom konštatovaný inštitút „dohody o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva“, z ktorej by vyplývalo, že sa na podielového spoluvlastníka celej veci má nahliadať iba ako na spoluvlastníka jej konkrétnej časti. Okresný súd (viazaný právnym názorom krajského súdu) ďalším rozsudkom z 19. apríla 2006 zaviazal sťažovateľov zaplatiť žalobcovi 266 876 Sk s úrokmi z omeškania vo výške 17,6 % ročne počítanými od 4. júla 1997 až do zaplatenia a náhradu trov konania v sume 49 842 Sk, pričom žalobu vo zvyšku zamietol. Sťažovatelia v ďalšom odvolaní predovšetkým namietali, že Obecný zákonník občiansky na území dnešnej Slovenskej republiky nikdy neplatil, a preto nemôže byť vo veci aplikovaný. Aj keby mal byť Obecný zákonník občiansky aplikovaný, z jeho ustanovení § 442 a § 443 nijakým spôsobom nevyplýva inštitút „dohody o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva“, ale ani inštitút umožňujúci či prikazujúci považovať jedného z podielových spoluvlastníkov celej veci iba za podielového spoluvlastníka jej časti. Rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 296/06 z 26. júna 2007 bol rozsudok okresného súdu v napadnutých častiach potvrdený. Rozsudok bol právnemu zástupcovi sťažovateľov doručený 12. októbra 2007. Podľa názoru sťažovateľov je rozsudok krajského súdu zjavne arbitrárny. Je opätovne založený na

aplikácii Obecného zákonníka občianskeho bez toho, aby sa akýmkoľvek spôsobom vysporiadal s argumentáciou sťažovateľov o jeho neaplikovateľnosti. Pokiaľ sa v odôvodnení rozsudku uvádza, že sťažovatelia rešpektujú „dohodu o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva“ z roku 1927, je toto konštatovanie bez opory vo vykonanom dokazovaní.

Sťažovatelia považujú rozsudok krajského súdu za arbitrárny predovšetkým preto, že nevychádza z práva platného v Slovenskej republike, keďže sa opiera o Obecný zákonník občiansky, ktorý na území Slovenskej republiky nikdy neplatil. Tu sa totiž uplatňovalo uhorské zvykové občianske právo. Rozsudok nemá základ v platnom práve Slovenskej republiky aj preto, že odkazuje na inštitút „dohody o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva“. Takýto inštitút totiž slovenský právny poriadok nepozná, a nie je možné vyvodíť ho zo žiadneho z platných právnych inštitútov. Rozsudok neobsahuje dostatok relevantných dôvodov, na základe ktorých by bolo možné pochopiť a preskúmať správnosť jeho záverov. Rozsudok je extrémne nelogický so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti, najmä čo sa týka tvrdenia, že sťažovatelia majú rešpektovať „dohodu o obmedzení vlastníckeho práva“ s jej vecnoprávnymi účinkami, keďže v súdnom spise sa takéto tvrdenie sťažovateľov nenachádza. Rozsudok sa nezaobera väčšinou podstatných argumentov uplatnených sťažovateľmi v odvolaní.

Sťažovatelia žiadajú vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn 5 Co 296/06 s tým, aby bol rozsudok krajského súdu z 26. júna 2007 zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie. Ďalej požadujú priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume po 30 000 Sk pre každého z nich a náhradu trov právneho zastúpenia.

Z vyjadrenia predsedníčky krajského súdu zo 14. mája 2008 doručeného ústavnému súdu faxom 14. mája 2008 a poštou 19. mája 2008 vyplýva, že podľa stanoviska predsedu senátu 5Co sťažovatelia opierajú svoje tvrdenie o porušení označeného základného práva o štyri dôvody, a to, že: 1. napadnutý rozsudok sa opiera o právny predpis, ktorý na území Slovenskej republiky nikdy neplatil, 2. napadnutý rozsudok je založený na právnych

inštitútoch, ktoré slovenský právny poriadok nepozná, 3. napadnutý rozsudok je extrémne nelogický so zreteľom na preukázateľné skutkové a právne skutočnosti, 4. napadnutý rozsudok bol vydaný bez toho, aby sa krajský súd akokoľvek zaoberal argumentáciou sťažovateľov týkajúcou sa kľúčových skutočností súvisiacich s vecou.

K bodu 1 treba uviesť, že rozsudok sa opiera o ustanovenia § 136 ods. 1 a § 137 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka platného v čase vzniku nároku, teda v období od 1. októbra 1997 do 28. februára 2001. Predmetom konania bol nárok podielového spoluvlastníka na vydanie úžitkov či plodov predmetu spoluvlastníctva v uvedenom období, pričom pomer, v akom sa spoluvlastník na plodoch či úžitkoch veci podieľa, je vyjadrený práve výškou jeho spoluvlastníckeho podielu k veci. Nárok nebol posudzovaný podľa inej právnej normy.

K bodu 2 treba uviesť, že sťažovatelia poukazujú na údajne krajským súdom v odôvodnení rozsudku konštatovaný „inštitút“ dohody o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva, z ktorého by malo vyplývať, že na podielového spoluvlastníka celej veci sa má nahliadať iba ako na spoluvlastníka jej konkrétnej časti. Takýto záver z odôvodnenia rozsudku nevyplýva. Krajský súd pri rozhodovaní nevychádzal z konštatovania „inštitútu“, bolo však potrebné vyhodnotiť povahu dohody spoluvlastníkov bytového domu z roku 1927, ktorá práve svojou povahou je dohodou o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva v časti týkajúcej sa rozdelenia jednotlivých bytov do užívania tomu-ktorému spoluvlastníkovi. Z rozsudku nevyplýva ani to, že by krajský súd považoval žalobcu za spoluvlastníka iba časti predmetu spoluvlastníctva (jedného bytu v dome), avšak vzhľadom na dohodu právnych predchodcov spoluvlastníkov z roku 1927 a z nej vyplývajúce oprávnenie užívania len jedného bytu v dome i právnymi nástupcami pôvodných vlastníkov konštatoval, že predmetom dohody o hospodárení so spoločnou vecou (užívanie bytu, jeho prenájom tretej osobe) môže byť len tento byt, z čoho následne vyplýva i záver o podiele či jeho výške na strane žalobcu na plodoch či úžitkoch veci.

K bodu 3 a 4 treba uviesť, že odôvodnenie rozsudku vychádza len z preukázaných skutkových a právnych skutočností, pričom na pochopenie odôvodnenia zo strany účastníkov konania majú vplyv aj iné okolnosti ako odôvodnenie samotné. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v odvolacom konaní nemá odpovedať na každú námietku či argument v odvolaní, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní,

zostali sporné, či sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvostupňového rozhodnutia preskúmaného v odvolacom konaní.

Možno dospieť k záveru, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá má základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky, ako aj právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, a tiež právo na odôvodnenie rozhodnutia, ktoré práva boli v danom prípade dodržané.

Z vyjadrenia právneho zástupcu sťažovateľov z 20. mája 2008 doručeného ústavnému súdu faxom 20. mája 2008 a poštou 21. mája 2008 vyplýva, že sťažovatelia nesúhlasia so stanoviskom krajského súdu. K bodu 1 uvádzajú, že ak by krajský súd naozaj oprel svoj rozsudok o citované ustanovenia § 136 ods. 1 a § 137 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka, nemohol by rozhodnúť o tom, že podielovému spoluvlastníkovi s výškou podielu 1/96 ohľadom určitých práv prislúcha podiel vo výške 1/12. Ak by bol nárok naozaj posudzovaný výhradne podľa Občianskeho zákonníka platného v čase od 1. októbra 1997 do 28. februára 2001, nebol by žiaden dôvod rozsudok odôvodňovať odkazom na ustanovenia Obecného zákonníka občianskeho, ako sa to uvádza v uznesení krajského súdu z 11. marca 2003. K bodu 2 uvádzajú, že stanovisko krajského súdu, podľa ktorého sa v rozsudku nekonštatovala existencia „dohody o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva“ ako právneho inštitútu, je nedôsledné, lebo v zápätí krajský súd konštatuje aj to, že dohoda spoluvlastníkov z roku 1927 má povahu dohody o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva, teda opakuje svoj názor, že takáto dohoda je v rámci slovenského práva možná a majú jej byť priznané už spomínané „vecnoprávne“ účinky. Podľa názoru sťažovateľov jedinou právom rozpoznanou formou dohody spoluvlastníkov je dohoda podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka o hospodárení so spoločnou vecou. Existenciu takejto dohody však krajský súd vo svojich rozhodnutiach nekonštatoval zrejme preto, že dohodou spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou nie je možné meniť výšku spoluvlastníckych podielov jednotlivých spoluvlastníkov, a teda ani výšku podielu, v akom sa jednotliví spoluvlastníci podieľajú na príjmoch dosiahnutých hospodárením so spoločnou vecou. Vyjadrenie krajského súdu preto iba potvrdzuje záver sťažovateľov, že krajský súd aplikoval na vec neexistujúci právny inštitút. V bode 3 a 4 sa sťažovatelia stotožňujú

so záverom krajského súdu o tom, na aké otázky má odpovedať a čoho sa má týkať odôvodnenie rozhodnutia v odvolacom konaní. Naďalej však trvajú na tom, že krajský súd sa v napadnutom rozsudku týmto názorom neriadil, lebo sa nezaoberal argumentmi rozhodujúceho významu, konkrétne argumentom o neaplikovateľnosti Obecného zákonníka občianskeho, o neexistencii právneho inštitútu „dohody o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva“, ako aj argumentom o dôsledkoch dobromyseľnej držby bytu sťažovateľmi vo vzťahu k nároku žalobcu voči nim.

Z vyjadrenia žalobcu z 30. mája 2008 doručeného ústavnému súdu 4. júna 2008 vyplýva, že žalobca považuje sťažnosť za neopodstatnenú. Namietaným postupom krajského súdu nedošlo vôbec k porušeniu označeného základného práva. Sťažovatelia nepreukázali príčinnú súvislosť medzi postupom krajského súdu a označeným základným právom. Krajský súd sa zaoberal žalobou meritórne v celom rozsahu. Nesúhlas sťažovateľov s právnym názorom krajského súdu nezakladá dôvod na vyslovenie porušenia označeného základného práva. Rozsudok nie je svojvoľný (arbitráry). Dovolanie sťažovateľov proti rozsudku krajského súdu bolo odmietnuté. Z uznesenia Okresného súdu Bratislava sp. zn. 1785/28 z 28. februára 1928 (ktoré žalobca v prílohe pripojil) jednoznačne vyplýva, že jednotlivé byty v dome sú v užívaní jednotlivých určených spoluvlastníkov podľa vymedzenia z roku 1927, resp. v užívaní ich právnych nástupcov. Toto uznesenie je právoplatné, doteraz nebolo žiadnym rozhodnutím zrušené a je rešpektované všetkými spoluvlastníkmi bytového domu. Vyplýva z toho, že tak sťažovatelia, ako aj žalobca boli oprávnení užívať z bytov v dome práve a len byt pôvodne užívaný Š. N. a jeho manželkou, ktorí boli starými rodičmi žalobcu. Podiel 1/96 nadobudol žalobca dedením po starom otcovi, čiže s týmto podielom je zviazané užívanie tohto konkrétneho bytu, z čoho vyplýva, že podiel na plodoch či úžitkoch plynúcich z jedného z ôsmich bytov nachádzajúcich sa v dome je 1/12. Sťažovatelia predali svoj podiel v bytovom dome a noví vlastníci užívajú tento uvedený byt. Noví vlastníci dodatočne požiadali žalobcu o predaj jeho podielu, lebo tento sa viaže aj na byt, v ktorom bývajú, a chceli mať vec právne vysporiadanú. V prípade žalobcu nájomné predstavuje plody (úžitky), na ktoré má nárok podľa tých ustanovení Občianskeho zákonníka, o ktoré sa opiera rozsudok krajského súdu. Závery sťažovateľov o aplikácii Obecného zákonníka občianskeho sú zavádzajúce a chcú odvieť pozornosť od

právoplatného rozsudku, ktorý sa odvoláva jednoznačne na preukázané skutkové a právne skutočnosti odôvodňujúce žalobcov právny nárok posudzovaný podľa Občianskeho zákonníka platného v čase vzniku nároku a platného aj doteraz.

II.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 15 Co 416/02-169 z 11. marca 2003 vyplýva, že ním bol zrušený rozsudok okresného súdu č. k. 9 C 114/2000-129 z 24. apríla 2002. Podľa názoru krajského súdu žalobca je nesporne podielovým spoluvlastníkom celej nehnuteľnosti - bytového domu v podiele 1/96-ín z titulu dedičstva po poručiteľovi Š. N. (ďalej aj „poručiteľ“). Poručiteľ bol nepochybne užívateľom bytu na prvom poschodí bytového domu „od vchodu na pravo a z vnútra na ľavo na ulicu“ spolu s manželkou, a to na základe kúpno predajnej zmluvy z 9. a 13. apríla 1927 a uznesenia Okresného súdu Bratislava sp. zn. 1785/28.pku. z 28. februára 1928. Medzi spoluvlastníkmi celej nehnuteľnosti došlo k vecnoprávnemu obmedzeniu vlastníckeho práva spočívajúceho v obmedzení práva užívania bytov v dome spoluvlastníkmi, resp. k rozdeleniu jednotlivých bytov do užívania tomu-ktorému spoluvlastníkovi pri zachovaní spoločného užívania spoločných častí a zariadení domu všetkými spoluvlastníkmi. Toto obmedzenie výkonu vlastníckeho práva v časti práva užívania predmetu vlastníctva ako jedného z oprávnení tvoriacich obsah vlastníckeho práva (práva vec držať, užívať, mať z nej úžitky a disponovať s ňou) prechádza na právnych nástupcov všetkých spoluvlastníkov v zmysle § 442 a §443 Obecného zákonníka občianskeho v znení platnom ku dňu uzavretia kúpno predajnej zmluvy z apríla 1927. Spoluvlastnícky podiel na celej nehnuteľnosti oprávňuje tak žalobcu, ako aj sťažovateľov užívať nehnuteľnosť v neobmedzenom rozsahu, len čo sa týka spoločných častí a zariadení domu, ktoré sú v podielovom spoluvlastníctve všetkých spoluvlastníkov domu. Jednotlivé byty v bytovom dome, hoci sú tiež v podielovom spoluvlastníctve, sú v užívaní jednotlivých spoluvlastníkov podľa vymedzenia z roku 1928, resp. v užívaní ich právnych nástupcov. Žalobca v postavení menšinového spoluvlastníka vo vzťahu k predmetnému bytu bol rozhodnutím väčšinových spoluvlastníkov vylúčený z užívania bytu, ako aj poberania úžitkov v podobe nájomného za užívanie bytu treťou osobou.

Z rozsudku krajského soudu č. k. 5 Co 296/06-283 z 26. června 2007 vyplývá, že ním byl potvrzený v napadnutých částech rozsudok okresného soudu č. k. 9 C 114/2000-260 z 19. dubna 2006 s tím, že sřazovatelja boli zaviazaní zaplatit' žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania v sume 6 074 Sk. V odůvodnení rozsudku sa predovšetkým konštatujú právne závěry, ku ktorým dospel krajský soud v uznesení č. k. 15 Co 416/02-169 z 11. marca 2003. V d'alsom sa poukazuje na znenie ustanovení § 136 ods. 1 a 2, ako aj § 137 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka. Nebolo sporné, že žalobca bol spoluvlastníkom celej nehnuteľnosti v podiele 1/96-ín. Vzhľadom na vecnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva spočívajúce v obmedzení práva užívania domu podľa jednotlivých bytov (ale i v nemožnosti žiadať zrušenie spoluvlastníctva) spoluvlastníkmi z roku 1927 (ktoré podľa vlastného vyjadrenia rešpektujú i sřazovatelja) treba rozlišovať medzi mierou účasti jednotlivých spoluvlastníkov na právach k nehnuteľnosti ako celku na jednej strane a na právach k jednotlivým bytom na strane druhej. Spoluvlastnícky podiel na celej nehnuteľnosti oprávňuje tak žalobcu, ako aj sřazovateľov užívať nehnuteľnosti v neobmedzenom rozsahu, len čo sa týka spoločných častí a zariadení domu, ktoré sú v podielovom spoluvlastníctve všetkých spoluvlastníkov domu. Naproti tomu jednotlivé byty v dome sú v užívaní jednotlivých určených spoluvlastníkov podľa vymedzenia z roku 1927, resp. v užívaní ich právnych nástupcov. Preto treba uzavrieť, že účastníci konania sú oprávnení užívať z bytov v dome práve a len byt pôvodne užívaný poručiťelom, teda byt „na 1. poschodí domu od vchodu na pravo a z vnútra na ľavo na ulicu“. Príslušenstvo spoločnej veci, ako aj jej plody či úžitky sú tiež v spoluvlastníctve a aj vo vzťahu k nim treba vychádzať z výšky spoluvlastníckeho podielu. Tiež však treba rozlišovať, či nadobúdanie plodov je neoddeliteľnou súčasťou realizácie užívacieho práva alebo či nadobúdanie plodov s rozdelením užívacieho práva medzi spoluvlastníkmi nesúvisí. V prvom prípade rozdelenie užívacieho práva medzi spoluvlastníkmi znamená aj určenie vlastníckeho práva k plodom, v druhom prípade sú plody spoločnou vecou spoluvlastníkov rovnako ako podstata, z ktorej vznikli a rozdelenie užívacieho práva v podstate nemá na právny režim plodov žiaden vplyv. V danej veci plody (úžitky) predstavujú nájomné za užívanie bytu treťou osobou, a to bytu, užívanie ktorého patrilo len účastníkovi konania. Ak teda žalobca ako spoluvlastník celej nehnuteľnosti v podiele 1/96-ín vymedzil mieru podieľania sa na plodoch či úžitkoch plynúcich z jedného z ôsmich bytov nachádzajúcich sa v dome v rozsahu 1/12-ina, nejde o nárok neoprávnený.

Z výpisu z pozemkovej knihy domu na H. 11/13, ktorý na výzvu ústavného súdu predložili sťažovatelia, vyplýva, že podľa kúpnopredajnej zmluvy z 9. a 13. apríla 1927 sa poznamenáva obmedzenie vlastníckeho práva v tom, že spoluvlastníci medzi sebou nemôžu žiadať zrušenie spoluvlastníctva a že užívanie domu na základe stavebných plánov bolo podľa bytov medzi spoluvlastníkmi rozdelené, pričom užívacie právo k bytu na prvom poschodí napravo náleží poručiťovi a jeho manželke. Tento zápis bol uskutočnený 27. februára 1928 pod sp. zn. č. d. 1755.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (...).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže

stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Medzi účastníkmi konania vedeného všeobecným súdom nebolo sporné, že ich spoločný právny predchodca Š. N. bol spoluvlastníkom bytového domu na H. 9 v B., pričom na základe kúpnopredajnej zmluvy z 9. a 13. apríla 1927 bolo do pozemkovej knihy poznamenané jednak obmedzenie vlastníckeho práva spoluvlastníkov v tom, že títo medzi sebou nemôžu žiadať zrušenie spoluvlastníctva, ale tiež aj skutočnosť, že užívanie bytového domu na základe stavebných plánov bolo podľa bytov medzi spoluvlastníkmi rozdelené, pričom užívacie právo k bytu na prvom poschodí napravo náležalo Š. N. a jeho manželke (ďalej len „sporná časť zmluvy“).

Z uvedených skutočností dospel krajský súd k právnemu záveru, podľa ktorého spornou časťou zmluvy došlo k vecnoprávnemu obmedzeniu vlastníckeho práva spočívajúceho v obmedzení práva užívania bytového domu podľa jednotlivých bytov spoluvlastníkmi, a vzhľadom na to treba rozlišovať medzi mierou účasti jednotlivých spoluvlastníkov na právach k nehnuteľnosti ako celku na jednej strane a na právach k jednotlivým bytom na strane druhej.

Tieto právne závery krajského súdu tvoria podstatu sporu v konaní pred ústavným súdom. Kým podľa názoru sťažovateľov sú neakceptovateľné, podľa krajského súdu a podľa žalobcu v plnom rozsahu obstoja.

Z pohľadu ústavného súdu treba predovšetkým konštatovať, že za rozhodujúcu právnu otázku treba považovať správne vyriešenie právnej povahy a právnych následkov spornej časti zmluvy. Pri jej posudzovaní treba vychádzať z občianskeho hmotného práva, ktoré platilo v roku 1927 na Slovensku.

V uvedenom smere z uznesenia krajského súdu č. k. 15 Co 416/02-169 z 11. marca 2003 jednoznačne vyplýva právny názor, podľa ktorého právnu povahu a právne účinky spornej časti zmluvy treba posúdiť v zmysle § 442 a § 443 Obecného zákonníka občianskeho. Sťažovatelia dôvodne namietajú, že toto právne posúdenie je neakceptovateľné. Obecný zákonník občiansky bol kodifikáciou občianskeho hmotného práva platného v rakúskej (tzv. predlitavskej) časti Rakúsko-Uhorska. Po vzniku Československej republiky v roku 1918 platil Obecný zákonník občiansky i naďalej, avšak iba na území Čiech. V uhorskej (tzv. zalitavskej) časti Rakúsko-Uhorska platilo nekodifikované zvykové občianske hmotné právo, ktorého obsah bol definovaný rozhodovacou praxou uhorskej kráľovskej Kúrie (najvyššieho súdu). Po vzniku Československej republiky v roku 1918 platilo toto zvykové právo i naďalej, avšak iba na území Slovenska.

Hoci rozsudok krajského súdu č. k. 5 Co 296/06-283 z 26. júna 2007 už výslovne neodkazuje pri posudzovaní právnej povahy a právnych účinkov spornej časti zmluvy na Obecný zákonník občiansky, zhrňuje podstatu tohto právneho názoru v odseku, v ktorom oboznamuje právny názor uvedený v predchádzajúcom uznesení krajského súdu č. k. 15 Co 416/02-169 z 11. marca 2003. Zároveň rozsudok nijako výslovne nereaguje na odvolacie námietky sťažovateľov poukazujúce na neprípustnosť aplikácie Obecného zákonníka občianskeho na túto vec. V konečnom dôsledku sa opiera o ustanovenia § 136 a § 137 Občianskeho zákonníka.

Možno teda vyvodiť, že krajský súd ani v uznesení z 11. marca 2003, ale ani v rozsudku z 26. júna 2007 neanalyzoval právnu povahu a právne účinky spornej časti zmluvy z pohľadu uhorského zvykového občianskeho hmotného práva platného v čase uzavretia tejto zmluvy. Takýto postup krajského súdu treba považovať za arbitrárny. Zároveň to znamená, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Berúc do úvahy citované ustanovenia ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 5 Co 296/06-283 z 26. júna 2007 a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). V ďalšom bude povinnosťou krajského súdu vykonať právnu analýzu v zmysle uhorského zvykového občianskeho hmotného práva.

Právny zástupca sťažovateľov požiadal o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia.

Ústavný súd priznal sťažovateľom sumu 15 677,60 Sk, a to za dva úkony právnych služieb v roku 2007 (prevzatie a príprava zastupovania, sťažnosť) po 2 376 Sk za každého zo sťažovateľov (vzhľadom na spoločné zastupovanie odmena vo výške 2 790 Sk bola znížená o 20 % na sumu 2 376 Sk) a za jeden úkon právnej služby v roku 2008 (stanovisko k vyjadreniu krajského súdu) po 2 540,80 Sk za každého zo sťažovateľov (vzhľadom na spoločné zastupovanie odmena vo výške 3 176 Sk bola znížená o 20 % na sumu 2 540,80 Sk). Ústavný súd priznal aj režijný paušál štyrikrát po 178 Sk a dvakrát po 190 Sk (bod 3 výroku nálezu).

Sťažovatelia napokon požadovali priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume po 30 000 Sk pre každého z nich.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť, a to napríklad zrušením protiústavného rozhodnutia či opatrenia, prípadne uvedením do pôvodného stavu (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 139/02, II. ÚS 152/08).

V danom prípade porušenie základného práva sťažovateľov je v plnej miere kompenzované (popri vyslovení porušenia základného práva) zrušením rozsudku krajského

súdu a vrátením veci na ďalšie konanie. Preto nebolo možné vyhovieť požiadavke sťažovateľov na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia (bod 4 výroku nálezu).

S poukazom na ustanovenie § 52 ods. 3 zákona o ústavnom súde dočasné opatrenie zo 17. apríla 2008 zanikne právoplatnosťou tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júna 2008